

Naročnina:
Amerika \$1.50 celo leto, 75c pol leta.
Evropa \$2.00 celo leto, \$1 pol leta.

Subscription Rates:
United States and Canada, \$1.50
a year, 75c half a year. Foreign
countries \$2 a year, \$1 half a year.

PROLETAREC

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3, 1879.

"Delavci vseh dežela, združite se!"

LIST ZA INTERESE
DELAVSKEGA LJUDSTVA.

THIS PAPER IS DEVOTED
TO THE INTERESTS OF THE
WORKING CL.

Nov. 17. (No. 17)

Chicago, Ill., 7. januarja 1908.

Leto Vol. III

čitatelje opozarjam
povest "NIHILIST", katero
priobčevati z današnjo
"Proletarcem". Povest je
iz ruske revolucije in se
na popolnoma istinite do-

Nar. Pod. Jed.

stari domovini imajo delav-
nične blagajne in zavar-
anke proti nezgodam. V prvih
zakovanih za slučaj bolezni,
takih pa za slučaj nezgode,
zavoda sta pod kontrolo dr-
žave; v oba zavoda volijo delaveci
plačljajalcem odbornike, ozi-
voje zastopnike. Tako vsaj
vse deloma skrbi, da je vsak
zavarovan za slučaj ne-
ali bolezni. Premogarji in
vsi imajo tudi svoje bratov-
štadne, iz katerih ne do-
vadajo v slučaju bolezni
zareče, ampak izplačuje se ne-
zgodna za delo tudi majhna
plačljajalca. Železničarji imajo po-
polnike blagajne in zavar-
anke proti nezgodam še penzij-
sklad, iz katerega dobivajo
plačljajalca, če so postali za delo

po naša republika skrbi
četrtega delavca, premogar-
jih železničarja! No, naša
republika se ne zmeni
četrtega, če zboleli, ponesreči ali
postane za delo nesposoben. V
republiki se dozvede zakono-
deleni bolj važno skrbiti z za-
mora, ki divačino kot pa za de-
la, ki ustvarja s svojimi roka-
mi umom narodno bogatstvo,
katerega so naši patriotski
odnisi ekonomi takoj ponosni
vsi pričnili kličajo v
četrti, da je največje vseh naro-
dnih delavcev ne skrbi ničče; de-
le je v naši veliki republike
ponosen samemu sebi.

Ker je delavec prepričen sa-
mesebe, je moral svojo usodo
v svoje roke — pomagati
sama, ako noče, da ga gos-
podarske razmire v slučaju bolezni
in nesreče ne potisnajo še na
čivljenski nivo.

Med tem so pričeli delaveci
vsi podporni ruščki in jed-
na, da se preskrbe za slučaj
bolezni in nesreče. Vsa ta-
slovenska podpora društva
jednotne v Ameriki so pa poleg
edenega namena imelo še ver-
političen namen. V vseh ta-
jednotah, izvzemši nekaj
četrtih, so silični člane, da so ho-
ček spovedi, plačevali davek za
četrti. Kdor se je temu uprl,
so pa izločili iz jednote ali
pa tako dolgo žugali z izob-
čenjem, da se je nepokorni član
v dvojno pokorje se očistil
jega poglavitnega greha —
četrtih napram materi cer-

Dokler so bile take razmere v
četrtih, se enostavno niso mo-
gla vpisati v jednote tudi delav-
ci, ki se zavajajo svojega razre-
čenja o veri in cerkvi svote
četrti, ki smatrajo vero za notra-
čenje vsakega posameznika,
četrti, ki treba občati na veli-
četrti, ker se s takim postopa-
mome sramoti in zaničuje vero.

Četrti delavcem je bil vstop
v jednote. Kaj je to-
preostalo takim delavcem
kot ustanoviti svojo last-
jednoto?

podarsko organizacijo za sloven-
ske delavce in male obrtnike v
Ameriki. Res so bili ob porodu
še cilji in pojmi nekoliko nejasni.
Pa saj to je otročja bolezni vsake
organizacije, ki zgine takoj, ko
se organizacija utrdi in uvrsti.

Deležuje na trstjenu glavnem
zborovanju S. N. P. J. v La Salle,
Ill., so zvršili na jednoti veliko
operacijo, za eno ji pa začrtali
amer, v kateri se ji bo treba raz-
vijati.

Z v ustavnih izjav je povedan
načelnih program jednotne tako jas-
no, da ne bo nikogar več skoni-
njalo zanesti verski boj v S. N.
P. J. Tudi pravice in delnostni
članov napram krajnjem odboru in na-
obratno so začrtane tako določeno,
da najpripravljeni delaveci lahko
vsaz razume. Svobodo članov ome-
juje svoboda odbornikov; svobo-
do odbornikov pa omejuje svo-
boda članov.

Ustanovil se je tudi poseben
razred s tisoč dolarji smrtnine.
Sploh so delegatje o vsaki točki
debatali stvarno, kar dokazuje,
da so bili svoji nalogi kos, da so
zaslužili zaupanje, katerega so
jim poverila društva, ki so jih od-
poslala na zborovanje.

Po daljših ovirah in zaprgkah
je pričel poslovati nov odbor. In
dasi se še danes z gotove strani
delajo novemu odboru ovire, je
novi odbor takoj v začetku svo-
jega poslovanja pokazal, da se
zaveda svoje težke naloge in da
se mu gre res za blagor in pro-
vit jednotne.

Passaic Steel Co. v Patersonu,
N. J., velika jeklarska družba s
\$6,000,000 kapitalizacije, je ban-
kerot; družba ji je postavila os-
obnik.

Na nekem novletnem cer-
kevnenem banketu v New Yorku je
čuhoven Francis Gordon napadel
v svojem govoru socializem in ra-
dikalnim unionizem. Dejal je, da
socializem razdira (!) štrajke in
je direktna ecesta k ateizmu, ne-
morali in zločinom (!!) Edino
je vera zamore reči svet (ha, ha,
ha!) in na tej edini prote-
kej pred socializmom. Takim
ponujim hlapecem kapitalizma ne
moremo družega reči kakor: pri-
smode!

V novi zemljiški skandal je
zamotan Robert L. Owen, senator
nove države Oklahoma. Owen
je obdoljen, da je nepostavni
potom kupil 4000 akrov zemlje
od polnokrvnih Indijancev v naj-
hodatejšem kraju države. Drž-
avni odelek za notranje stvari
je uvedel preiskavo in rezultat
iste je sedaj v rokah državnega
tajnika Garfielda. Slednji se že
zelo zanimal za to afero in je že
odredil tožbo proti senatorju O-
wnu.

Po newyorškem vzoru pri-
pravlja se "rentni štrajk" tudi
v Chicagi. Petindvajset varstvenih
univ in drugih organizacij na
zapadni strani mesta v Židovskem
distriktu, organiziralo je med se-
boj "The Radical Crisis Conference",
kteria ima pričetki gibanje
proti posetnikom hiš za nižjo
rento. Gibanje pričelo se je s
tem, da je petindvajset družin v
Meislerjevem poslopju na Wall
in 14th st. odpovedalo plačati
rente tako dolgo dokler je last-
nik hiše ne zna. "Rentnemu
štrajku" se bo najbrž pridružilo
več tisoč rentarjev. Rentarji bo-
do zahtevali poprečno \$2 znižan-
ja rente. Socialisti podpirajo
štrajk.

Pridite z naročino, a ostalo iz-
vršimo mi. Podprite list gromoto,
a mi bomo skrbili, da bo padno
dovolj municije v zalogi — za ka-
dratne, tirane in druge izkoristi-
čevalce delavskega razreda, t. j.
da bo list dobro pisan, poln po-
dučnega, bičajočega in žgočega
četrti.

"Proletarec" je vaš, v vaših
rokah je, torej glejte, da boste
ob koncu leta 1908 lahko ponosni
na ta vaš list.

Socializem je edino zdravilo
za bolno človeško družbo.

Od blizo in daleč

Položaj v Goldfieldu, Nev.,
se je zopet zasukal. Vse kaže,
da bo zvezino vojaštvu še v na-
dalje ostalo v tem rudarskem
kraju klub odredbi predsednika
Roosevelta, da imajo čete zapustiti
Goldfield. Lastniki zlatotoko-
pov in governor Spark se tako
dolgo pritiskali na Roosevelta,
da je ta dovolil, da odloči posta-
voda države Nevada, ostaneti
vojaštvu ali ne. Postavoda-
voda torej imeti svoje specijalno
zasedanje — samo radi krvoželj-
ne svojati, lastnikov rudnikov, k-
teri bi radi, da se strelije in mori
štrajkoče ruderje. Governor
Spark se izgovarja, da je rud-
niško poslovno osobje, kakor tu-
di rudniška posestva, vedno v
"nevarnosti" pred — ruderji,
ki baje hranično veliko kolid-
ino orožja (!) in strelije. Ce je
temo tako, potem bi lahko izvr-
šili ruderji "napade" še predno
saj motili zvezni vojaki, o-
čenur pa ni bilo še nič slišati,
Spark naj vrjamejo le kapita-
listi in pa Roosevelt.

Ameriška industrija ni še
prebolela velike ekonomske krize.
Produkcija jekla je padla v dec.
m. 1. skoro za polovico
svoje normalne količine.
Meseca januarja se bode izde-
lo jekla najbrž le 20 do 25% nor-
malne proizvodnje.

Passeaic Steel Co. v Patersonu,
N. J., velika jeklarska družba s
\$6,000,000 kapitalizacije, je ban-
kerot; družba ji je postavila os-
obnik.

Na nekem novletnem cer-
kevnenem banketu v New Yorku je
čuhoven Francis Gordon napadel
v svojem govoru socializem in ra-
dikalnim unionizem. Dejal je, da
socializem razdira (!) štrajke in
je direktna ecesta k ateizmu, ne-
morali in zločinom (!!) Edino
je vera zamore reči svet (ha, ha,
ha!) in na tej edini prote-
kej pred socializmom. Takim
ponujim hlapecem kapitalizma ne
moremo družega reči kakor: pri-
smode!

V novi zemljiški skandal je
zamotan Robert L. Owen, senator
nove države Oklahoma. Owen
je obdoljen, da je nepostavni
potom kupil 4000 akrov zemlje
od polnokrvnih Indijancev v naj-
hodatejšem kraju države. Drž-
avni odelek za notranje stvari
je uvedel preiskavo in rezultat
iste je sedaj v rokah državnega
tajnika Garfielda. Slednji se že
zelo zanimal za to afero in je že
odredil tožbo proti senatorju O-
wnu.

Po newyorškem vzoru pri-
pravlja se "rentni štrajk" tudi
v Chicagi. Petindvajset varstvenih
univ in drugih organizacij na
zapadni strani mesta v Židovskem
distriktu, organiziralo je med se-
boj "The Radical Crisis Conference",
kteria ima pričetki gibanje
proti posetnikom hiš za nižjo
rento. Gibanje pričelo se je s
tem, da je petindvajset družin v
Meislerjevem poslopju na Wall
in 14th st. odpovedalo plačati
rente tako dolgo dokler je last-
nik hiše ne zna. "Rentnemu
štrajku" se bo najbrž pridružilo
več tisoč rentarjev. Rentarji bo-
do zahtevali poprečno \$2 znižan-
ja rente. Socialisti podpirajo
štrajk.

Pridite z naročino, a ostalo iz-
vršimo mi. Podrite list gromoto,
a mi bomo skrbili, da bo padno
dovolj municije v zalogi — za ka-
dratne, tirane in druge izkoristi-
čevalce delavskega razreda, t. j.
da bo list dobro pisan, poln po-
dučnega, bičajočega in žgočega
četrti.

"Proletarec" je vaš, v vaših
rokah je, torej glejte, da boste
ob koncu leta 1908 lahko ponosni
na ta vaš list.

Socializem je edino zdravilo
za bolno človeško družbo.

maši zadušnici. In to jih je naj-
več izdal.

— Pravdina obravnava proti
169 članom prve ruske dume v
Petrogradu je končana. Iz med
vseh obtožencev sta samo dva o-
proščena; ostalih 167 je pa ob-
sojenih vsak na tri meseca ječe in
v izgubo političnih pravic. Ob-
sojenici so — kakor smo že poro-
čali v zadnji številki "Proletar-
ca" — podpisali znani vborški
manifest po razpustu prve dume,
ki je bil naperjen proti vla-
di.

— Maksimiljan Harden, urednik
liberalnega lista "Die Zukunft",
v Berlinu je v drugi pravdi
z grofom Moltkejem propadel.
Porotniki so ga minoli petek spo-
znali krivim in obsojen je bil na
stiri meseca zapora. Kateri je že
znamo, Harden je v svojem listu
obelodanil neke ostrednosti z krož-
imi dvorne kamari in grofom Kun-
tom Moltke, ki se je tudi naj-
bolj prizadetega, je tožil Harden-
a.

Pri prvi obravnavi je bil
Harden oproščen, toda ne pritisk
dvorne kamari je tožil. Mo-
tke ponovno in z nepravilno po-
močjo cesarja samega je dobil
tožbo. Nemški časopis počeo
da je dejal cesar Viljem Moltke-
ju: "Pojdite, grof, očitite se in
čebenem stopite strupeni kači
(Harden) na glavo!" Porotni-
kliki se je sicer posrečilo zapreti
Hardena, a s tem nikakor ni
odstranjeno smrad, ki puhi v ce-
arskem Berlinu.

— Današnja številka "Proletarca"
je prva številka tretjega letnika.
Začeli smo tretje leto boja za slo-
venski proletariat v Ameriki.

V enem mesecu, odkar izhaja
"Proletarec" kot tednik, doka-
zalo je slovensko delavstvo, da
je zrelo za delavsko samoosvebo-
ditev. Pokazalo je, da hoči svoj
časopis. Oglasilo se je lepo že
vsi novih naročnikov; vkljub
krizi in slabim časom pridobil je
"Proletarec" mnogo novih somiš-
ljnikov, novih prijateljev, novih
moči.

Ali mi hočemo in moramo NA-
PREJ! Armada zavednih prole-
tarcev mora rasti z dnevom in
"Proletarec" mora prodrijeti v
sleheni stan slovenskega delavca
v Ameriki.

V slednjem vabimo danes ob
nastopu tretjega letnika vse cen-
ske slovenske delavce na naročbo
"Proletarca". Vabimo stare na-
ročnike, da ponove svojo naroč-
nino za nastopno leto t. j. one,
ki so bili naročeni še na mesec
četrti.

Vabimo sodruge agitatorje, da
podvoje agitatorično delo.
Naročnina je majhna. Dolar in
pol mal znesek ga bo obiskaval vsa-
ki teden zvesti prijatelj "Prole-
tareca", kjer mu bo razkril mar-
sikaj novega, marsikaj zanimive-
ga, marsikaj koristnega in mar-
sikaj resničnega, kar ne bodo sto-
rili drugi radikalni, kapitalistič-
ni in liberalni in klerikalni listi.

Pridite z naročino, a ostalo iz-
vršimo mi. Podrite list gromoto,
a mi bomo skrbili, da bo padno
dovolj municije v zalogi — za ka-
dratne, tirane in druge izkoristi-
čevalce delavskega razreda, t. j.
da bo list dobro pisan, poln po-
dučnega, bičajočega in žgočega
četrti.

"Proletarec" je vaš, v vaših
rokah je, torej glejte, da boste
ob koncu leta 1908 lahko ponosni
na ta vaš list.

URED. IN UPRAV.

Pettibone oproščen.

TOVARIŠ HAYWOODA SPON-
ZNAN NEDOLŽNIM.

Tožba proti Moyeru ovrena.

Dveletna bitka končana z zmago
proletariata.

"Not guilty!"

"PROLETAREC."

LIST ZA INTERESY DELAVSKEGA LJUDSTVA.
IZHAVA VSAKI TOREK.

Lastnik in izdajatelj:

Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, III.

Naročnina: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, za Evropo \$1 za celo leto, za rest. \$1 za pol leta.

Oglas po dogovoru. Pri spremembki bivališča se poleg novega nasvetudi STARI naslov.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY, by
South Slavic Workmen's Publishing Company,
Chicago, Ill.

John GRILER, President;
John PETRIČ, Secretary;
Anton PRESKES, Treasurer.

SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada,
\$1.50 a year, \$1 for half year; Foreign countries
\$1 a year, \$1 for half year.

ADVERTISING RATES ON AGREEMENT.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC",

587 So. Center Ave., Chicago, Ill.

231

Vprašanje na slovensko javnost.

(Inviten dopis iz Cleveland.)

Odkar izhaja "Proletarec" kot teden, smo pazno čitali tudi "Glas Svobode", da vidimo, kdo bo sprožil prvi strel proti svojemu nasprotniku. "Proletarec" se je fino in taktno ognil v vsaki številki "Glas Svobode" češ, čemu polemizirati z listom, ki ne pozna dostojenej polemike, ki v polemiki pozna le krepke, pa tudi otročje psovke (škilav, skrbav, plešast itd.), ki dokazujejo dusevno mizerijo pisateljev polemk.

Vse drugače pri "Glas Svobode". Takoj v prvi številki so vsekali po "Proletarecu", ko je slednji poletel v svet kot teden. To pikanje in zbadanje sta se poslavljala vsaki teden periodično. Vzlie temu je pa "Proletarec" molčal potrežljivo, da nam je to molčanje pričelo že presedati v Clevelandu in drugod.

Komaj se je ustanovila Jugoslovanska delavska tiskovna družba in spremenila "Proletarec" iz mesečnika v teden, je "Glas Svobode" prinesel na prvi strani z dobelimi črkami, da se je ustanovila "Glas Svobode Co.", ki ima na prodaj svoje delnice po \$10 komad.

Citali smo ves članek petkrat in iskali imena odbornikov te družbe.

Vse zastonj! Iz članka nismo mogli posneti, kdo je predsednik, tajnik, blagajnik itd., ker tega niso le v članku, pač pa v celi "Glas Svobode" tiskali. Pač, nekaj smo našli. Konec članka je bil podpisani g. M. V. Konča kot upravitelj.

Ker nismo našli odbora v "Glas Svobode", zahtevamo, da se pridobi imena odbornikov "Glas Svobode Co.", ako so se delnice postavile na trg.

Zakaj?

"Proletarec" je še kot mes-

DELAVCI!

Denar ni zgubljen.

Kupite "stock" Jugoslovanske Delavske

Tiskovne Družbe in

postanite lastniki edi-

nega slovenskega de-

lavskega tedenika v

Ameriki. Delnica sta-

ne \$10. Plača se lah-

ko v dveh obrokih po

\$5. Pišite za pojasa-

nila.

Jugoslovanska
Delavska Tiskovna
Družba

587 So. Center Ave. Chicago, Ill.

nik poročal, da je "Glas Svobode" v rokah sodniškega upravitelja radi dolgov, katerega je zahteval g. M. V. Konda napram sodr. Moleku in g. Kakerju. Tačko so odgovorili v "Glas Svobode", da je list le sekvestriran — torej ima logično po našem skromnem mnenju tudi sodniškega upravitelja.

Komaj je minalo nekaj tednov smo pa doživeli presečenje — "Glas Svobode Co.", dasi še nismo čitali, da je sodnik določil, da sodniški upravitelj, ki je uradnik sodnika, prencha s svojim poslom.

Ali to nas še ni toliko razburilo. Bili smo na III. glavnem zborovanju Slov. Nar. Podpredstavnik delegatje. Čuli smo, kaj sta lepega povedala Klobučar in Konda drug drugemu v obraz. Spominjam se, da je ta lepa izpoved prouzročila silen vihar na III. glavnem zborovanju.

Tudi ta izpoved še ni prouzročila pravega viharja v naših dušah. Pričelo je še huj!

Klobučar je poslal nek dopis proti novemu odboru v "Glas Svobode". Ta dopis se je pričel v originalu — v spačeni slovenščini, v primerjavi komentom. Vsekalo se je po Klobučarju, da je bilo groza!

Par tednov kasneje je pa isti list — "Glas Svobode" prinesel dopis Klobučarja v pravilni slovenščini, v katerem se neusmiljeno "uredi" po novem odboru S. N. P. J. V prvem dopisu g. Klobučar je zapisal slovenski, pač pa v drugem.

V prvem dopisu ni bil Klobučar nič, v drugem pa vse. Z eno besedo: blage duše so se našle.

Mi ne zamerimo Klobučarju, aka brani svojo kožo. Zamerimo pa komu drugemu.

MI ne zamerimo posamezni osebi, če zamenja svoja načela, ker je posamezna oseba človek, znan človek, ki ne more vedno zadržeti pravo.

Ali vse kaj drugega je, če list zgreši svoja načela, če list križari semintje, kot ladja jadnjica na razburkanem morju.

Imamo druge slovenske liste v Ameriki, ki so socialističnim načelom nasproti: "Glas Naroda", "Nova Domovina", "Am. Slovensko" itd. Priznati pa moramo tem listom, dasi so naši nasproti, ki se drže svojega načela.

Al moremo to reči o "Glasu Svobode"? Kaj še!

"Glas Svobode" hvali danes človeka, jutri ga napada. In to naj bi bilo načelo? To naj bi bila doslednost!

"Glas Svobode" v vsaki številki in v eni sapi zatrjuje, da je socialistični list. Priznamo to! Če bi bil list socialističen, en pa "socializem", tedaj bi ne preobračal več kapitala, kolikor ga rabijo za kontrolo svojega businessa in to sredstvi, katera škodijo drugim korporacijam, tedaj se jih mora ustaviti potom zakon.

Jaz nasprotujem, da bi meddržavne železnice preše v last vlad. S tem železnicami morajo gospodariti še zanaprej privatne korporacije. Vladna lastnina železnic pomenjuje socialistično državo; daje moč centralni vladi in to je nevarno. To bi bil velik korak od individualizma, kjer je potreben pravemu napredku. Nato: ne morejo ustaviti nepravilnosti v monopolu in diskriminaciji; ako se bodo množile in rastele ter vtrdile mnenje, da je pod sistemom individualizma in privatne lastnine nemogoče zatreći tiranstvo in izkorisčenja, tedaj bode triumfiral socialistični pravne lastnštva bode konec.

Ako sem socialističen, sem lahko član kakega kluba, ki skrbi za veselice, ki uči mladino plesati, plavati, ribariti itd. Ako sem "socializem", lahko prirejam družine in zabave večere, na katerih se veselo popiva in govorijo vse, le tem ne, kako bi se spremenil današnji gospodarski sistem, ki je kriv, da delavci, obrtniki in kmetje žive v sužnosti. Ako sem SOCIALLEN, sem lahko vse, le socialist.

In to so uvideli v staro domovini že tudi nekdanji krščanski socialisti. Dandan se imenujejo

jo le še socialce in ne več socialisti.

"Glas Svobode" tudi več ne trdi, da je socialističen list, ampak v vsaki številki pravi: list je socialističen.

STVAR IN VZROK.

Slovenski javnosti pa stavimo uprašanje: Kteri list je socialističen? — Socialni "Glas Svobode" ali socialistični "Proletarec"?

Radovedenči iz Clevelandu in države Ohio.

TAJNIK TAFT IN SOCIALEZEM.

... Kapitalisti, čuvajte se!

Kapitalisti, bodite oprezni! Kapitalisti, ne tirajte dežele v nesrečo z svojim vrtoglavim gospodarstvom, kajti posledice bodo prisegli edino le sibi. — Socializem raste, se širi in čaka ugodne prilike; kakor hitro bode ljudstvu predsedal vaš individualistični sistem — prišel bo socialistizem; pojavil vas bo in vi boste padli v roke — nasilnemu proletariatu...

V tem tonu, dasi z drugimi besedami, svari vojni tajnik Taft vrteči ameriške kapitaliste pred — socialistom. Taft, ljubljene Roosevelt, morebitni predsedniški kandidat na republikanskem tiketu in morebitni bodoči predsednik, vidi v socialistizmu nevarnost za kapitalizem. Taft vidi v socialistizmu nevarnost za danji kapitalistični sistem; skrata: on vidi v socialistizmu padec kapitalizma. Kakor je Taft zagrizen republikanec, tako je zagrizen pristaš kapitalizma. Karakterizujemo ga lahko kot fantaščnega zagovornika svojega razreda, a obenem tudi trezneža, katerega skrbi bodočnost njegovega razreda.

Taft zna eniti moč nasprotiti političnih strank; on prizna, da je socialistična stranka v Združenih državah vedno večje in močnejše politično deblo. Vsled tega se tudi opravičeno boji, da bodo nekega dne socialistični potemelj z današnjim kapitalističnim paševanjem. In ta katastrofa za kapitaliste bodo prišla navzvev vsem "prososnovom" v kapitalističnem gospodarstvu, katero tako očetovsko nasvetuje tajnik Taft. Bolnega kapitalizma ne izleči noben zdravnik, ki se drže svojega načela.

Najlepši, kaj pravi Taft v svojem govoru bostonški "Merchants Association" v Bostonu z dne 31. dec. m. I. Govoril je o "paniki leta 1907" in po dolgem uvodu pravi sledi:

"Zdrženje kapitala je ravno tako potrebno napredku, kakor so potrebni določeni vijaki in kolosa pri stroju; korporacije, tudi največje, so instrumenti napredka. Toda če korporacije iščejo več kapitala, kolikor ga rabijo za kontrolo svojega businessa in to sredstvi, katera škodijo drugim korporacijam, tedaj se jih mora ustaviti potom zakon.

Jaz nasprotujem, da bi meddržavne železnice preše v last vlad. S tem železnicami morajo gospodariti še zanaprej privatne korporacije. Vladna lastnina železnic pomenjuje socialistično državo; daje moč centralni vladi in to je nevarno. To bi bil velik korak od individualizma, kjer je potreben pravemu napredku. Nato: ne morejo ustaviti nepravilnosti v monopolu in diskriminaciji; ako se bodo množile in rastele ter vtrdile mnenje, da je pod sistemom individualizma in privatne lastnine nemogoče zatreći tiranstvo in izkorisčenja, tedaj bode triumfiral socialistični pravne lastnštva bode konec.

In zakaj?

No, "Glas Svobode" je socialističen list, ne pa socialističen. To priznava "Glas Svobode" sam skoraj v vsaki številki.

Kaj pa pomeni beseda socialističen dandanes v vseh svetovnih jezikih? Ako človek pravi, da je socialističen, je družaben. Ako pripravam v družbo in sem socialističen, sem lahko član 400 višjih — milijaderjev, ki se rede o žuljih in sragah kmetov, obrnikov in delavcev, ki skrbi za polnokrvno raso psov, mačk in konj.

-Itd. itd.

Tako pravi Taft. On je pred-

vsem mnogi čitači v Ameriškem časopisu o tretjem predsedniškem terminu sedanjega predsednika takozvanega "divjega jezdca", Theodore Roosevelt. Da je Roosevelt svedno računal na fa tretji termin, dokazuje nam to njegovo zadnje potovanje po državah, spojeno z njegovimi vnačinskim, bahaško trakulskim govorom o ameriški prosperiteti.

V pohodih po državah je pa delavci v bodočnosti zmedeni položaj.

Naj bo kakor, že hoče, stvar ima le toliko pomenu, da bo porabile razne politične stranke v prihodnji volilni borbi. Da bodo vsa ta zmerna politika s zelenimi posledicami od strani Mr. Roosevelta dobro služila tudi socialistom, je to samoučinkovito. Delavci že vedo in bodo vedeli še več, kdo je krv sedanjih žalostnih razmer. Vedeli bodo tudi, kaj jim je storiti, da se v bodočem preprečijo take razmere.

Konec vseh končev je pa Theodore Roosevelt, ki je spredel, da ne more več igrati na svojo kartico, zato je pa často izjavil, da ne kandidira več. Ustavno načelo — pravji Teddy — mu ne dopušča, da bi tri termine zaporedoma predsedoval republikani. Torej v skrajni — zmedeni položaji se je še spomil tega. Capitalistični listi bodo pa imeli še te meseca, kateri ima Teddy predsediti na predsedniškem stolcu, lepo priliko pisati o njegovih medvedjih lovih, kot najvažnejše dnevne vesti.

S. Kavčič.

DOPISI.

Seattle, Wash., 24. dec. 1907.— Brezposelnici in brez denarja v žepu so delavci v Vancouver, B. C., dosegli vsaj toliko, da ne bodo gladui mrlj. Sila kola lomi: človek s praznim želodcem pa še več, če prikopi mizerija do vrha. Gladni delavci v očigled vsega v obilju so ečutili to potrebo in zahvalili dela ter hrane v Vancouver, B. C.

Velika množica lačnih delavcev se je napotila proti "City Hallu" in zahtevala delo od župana ter mestnega sveta. Zahtevam se je udobjo. 800 najbolj potrebnih delavcev je takoj dobilo delo in sicer tristo delavcem je delo prekrbilo mesto, dvesto provincija, tristo pa Dominion government. Razen tega je dovolil mestni svet tritisoč dolarjev za one, kateri še niso dobili dela. Vsaka, pomoč potrebnemu delu, dobiti 30c na dan za hrano, glede prenočišča poročilo moldi. Malo, a bolje kot nič.

Tako v Vancouveru, British Columbia. Kaj pa v "naprednem" Seattle, — kakor ga nazivljajo — kjer je 10,000 brezposelnih? Strinjam! Nekaj večja tukajšnja restavracija je postavila košaro peciva — ne baš svežega — pred vrata, češ, pomagaj si sam, kadar je lačen. Ta nenavadni zaklad za lačne siromake, kjer se je hitro manjšal, je pa zapazil polijaj v in takoj telefonično naznani načelniku police, Wappiju. Kakor strela je ta novica zadela Wappija; ni imel časa vprašati župana ali seattlskega carja št. 1 za svet, kajti, kakor pravijo, korakal je že par minut po tistem polijaju v ono restavracijo in zapovedal nemudoma odstraniti košaro s kruhom, češ, za lačne skrbi mestno.

Kako pa mesto Seattle skrbi za brezposelne in lačne delavce, spredel si sodrug čitatelj, kaj je moč zadnjega dopisa v "Proletarecu", ako si ga čital. Ako nisi, potem pa čitaj to le v dokaz:

21. t. m. je en lačni delavec pobral steklenico mleka pred vrati neke hiše in jo vtaknil v žep, misleč, da ga nikdo ne vidi. Kaj se zgodil? Komaj se je skril za vogel in nastavil steklenico na usta, zgrabi ga že policajeva roka in hajd na policijo. Tam je pa dobil samo dva meseca za na "chaining" — za steklenico mleka.

Tako skrbi naš Wappy, seattlski car št. 2, za delavce, da ne mrjajo od gladu.

NIHILIST.

Povest iz ruske revolucije.

Spisal V. T. J. Zavorič Feodorov.

Na levo dvorske palače, ki je sejdel na obalah Neve Peter Veliki, čez veliki most, se odcepil od glavne ceste ulice Ane Dolgoručke. Visoke palače se dvigajo na obeh straneh široke ulice, ki je tlakovana z velikimi ploščami; do skriptje je ulica široka, a tu se začne načnrat zoževati, da je nezadnje takško ozka, da se ne moret v nji srečati dva voza. Velike palače izginjujo in mesto njih stojijo nizke hiše, akozi kajih komaj prodira slabel uč. Po ti ulici je še temne noči človek nizke postave, zavit v dolg siv plašč, ki ga je z eno roko trdo držal, z drugo pa si je držal klobuk, da mu ga ne odnesne veter.

Od Neve preko mestnih hiš je vel močen veter, gonec težke oblike pred seboj; malo ljudi je bilo na cesti, tako da je bil most skoro prazen. Dva policista v sivih plaščih, visokih čakah s sabljo preko ramte sta se sprehabila po mostu. Neznanec stopi na most ravno v trenotku, ko se pripelje od druge strani velika kočija, ki sta bila v njo vpravljena dva črna konja. Na konju je sedel kočija v beli kreji, ki se je nje zlati ovratnik videl izpod dolgega črnega plašča, poleg njega pa je sedel sluga v enaki opravi, ki je imel na prsih prekrizane roke. Ko je kočija drvela mimo neznanca, ta postoji, dvigne glavo in pogleda skozi okno v kočijo. Oba policista se ustavita in vojški pozdravita onega, ki je sedel v kočiji. Izraz razstrelke na mostu se usuje skozi okno v kočijo, ki jev nji sedel minister Sipjagin, upravitelj tajne policije in minister neznanjih zadav. Nenadno se je sredči neznanec na mostu Ivana Groznega s človekom, ki že mnogo let stiska ruski narod. Bledo neznanecovo lice se spremeni v divji maščevalni izraz, a suhi prsti se stisnejo v pest, ki je pa ne dvigne, ker ga je pazno motril kapetan mestne straže, ki je jahal s četo stražnikov za vozom. Premaga se in ujedino pozdravi ministra Sipjagina, ki je poleg njega tajnik grof Žilinski v živahnem razgovoru.

Neznanec z divjim pogledom spreminja obojico, dokler ne izgine kočija za ogrom, potem gre pa svojo pot naprej. Jelo je snežiti in veter je zvijgal nad mestnimi stolpi. Neznanec zavije v stransko ulico in obstoji pred majhno hišico, iz ūpa potegne svetilko in gleda na vrata; pritisne na gumb, vrata se odprujo in neznanec stopi v večo; vrata se pa za njim glasno zapotutnejo.

Na stopnicah zimskega dvorca v Petrogradu stope lakaji čakajoči goste, ki prihajajo na prvi letni dvorni ples. Velika električna svetilka pred palačo žari daleč naokoli po trgu, kjer je velika množica ljudi, ki gleda dohajajoče goste, čudi se dragoečnim oblekam in redovom, ki blestejo na prsih posamnikov. Vsa ulica je polna kočij, ki so pripeljale dostojanstvenike iz stanovanj do palače.

Dvorska ura je odbila deset. V dvorani zasvira godba in skozni visoka okna se je moglo videti na ulici, kako se je pričel ples. Močnejše sneži, in množica se izgublja, le kdo še osfane, posluša godbo in se oddalji. Elegantna ekvipa se ostavi pred vratimi dvo- ra, vsi lakaji prihitel došemu nasproti in sluge naredi špalir. Iz kočije stopita človek srednje starosti in njegov tovarš. Bila sta minister Sipjagin in tajnik. Knjima stopi raz stopnice dvorni mojster, globoko se prikloni ter določi ministru na zlatem krožniku pismo.

Sipjagin prebere in reče:

"Kje je car?"

"Njegovo carsko veličanstvo je že trikrat pršalo po Vaši ekscelenči in mi naročilo, da Vas pričekuje v kabinetu poleg spalne sobe!"

Minister se obrne k svojemu tajniku in mu reče nekaj francoski, nakar tajnik odide v plesno dvorano. Nato pa veli: "Peljite me k caru!"

Oba gresta po hodniku na levo; dolgo gresta naprej, dokler ne stopita v malo sobico, ki je pred njo stal na straži častnik-kozak. Ko stopita na malo ploščo, pritisne ceremonijal na gumb in plošča se dvigne. Za trenotek sta bila v nadstropju carjevega stanovanja. Oba stopita raz plošče, ceremonijal odide, a se kmalu vrne in reče:

"Car Vas pričakuje!" pokloni se globoko in pokaže ministru veka vrata.

Minister gre skozi pred sobo, kjer je stala velika straže, a niti je pogleda, ampak stopi v sobo, kjer je delal car.

Car je sedel za pisalno mizo, globoko zamisljen in v prvem trenotku ne opazi ministrovega dohoda, zato sam reče: "Vaše veličanstvo me je čakalo!"

Car dvigne glavo, kakor bi se razmisli iz težkih premislek, ko pa zagleda pred seboj ministra, se nahajno nasmeje in dé: "Počni ste!"

Car začetkom ne odgovori ničesar, njegovo oko je zrlo na polo papirju, ki je ležal na mizi, nato reče: "Preberite!" in dà ministru ploščo rame sta se sprehabila po mostu. Neznanec stopi na most ravno v trenotku, ko se pripelje od druge strani velika kočija, ki sta bila v njo vpravljena dva črna konja. Na konju je sedel kočija v beli kreji, ki se je nje zlati ovratnik videl izpod dolgega črnega plašča, poleg njega pa je sedel sluga v enaki opravi, ki je imel na prsih prekrizane roke. Ko je kočija drvela mimo neznanca, ta postoji, dvigne glavo in pogleda skozi okno v kočijo. Oba policista se ustavita in vojški pozdravita onega, ki je sedel v kočiji. Izraz razstrelke na mostu se usuje skozi okno v kočijo, ki jev nji sedel minister Sipjagin, upravitelj tajne policije in minister neznanjih zadav. Nenadno se je sredči neznanec na mostu Ivana Groznega s človekom, ki že mnogo let stiska ruski narod. Bledo neznanecovo lice se spremeni v divji maščevalni izraz, a suhi prsti se stisnejo v pest, ki je pa ne dvigne, ker ga je pazno motril kapetan mestne straže, ki je jahal s četo stražnikov za vozom. Premaga se in ujedino pozdravi ministra Sipjagina, ki je poleg njega tajnik grof Žilinski v živahnem razgovoru.

Neznanec z divjim pogledom spreminja obojico, dokler ne izgine kočija za ogrom, potem gre pa svojo pot naprej. Jelo je snežiti in veter je zvijgal nad mestnimi stolpi. Neznanec zavije v stransko ulico in obstoji pred majhno hišico, iz ūpa potegne svetilko in gleda na vrata; pritisne na gumb, vrata se odprujo in neznanec stopi v večo; vrata se pa za njim glasno zapotutnejo.

Nihilist!"

Sipjagin jebral mirno, brez strahu svojo smrtno obsodbo in se glasno nasmejal, kar pa ga je začudeno opazoval; čez nekaj časa praša minister:

"Samo eno vprašanje, Veličanstvo! Kje ste dobili ta proglaš?"

"Danes prav pred plesom mi ga je dal policijski šef, ki ga je odtrgal raz neke stene v mestu. Šef pravi, da je vse mesto polno teh proglašov, ki jih sedaj trga! Aliko veste o tem?"

"Vaše Veličanstvo me dovaja v neprjeti polažaj! Kak minister policej bi bil jaz, da ne bi vedel, kaj mislio o meni; kako bi mogel skrbiti za Vašo varnost, ko bi ne bil niti svoje svest? Ne, da ne bi znal samo za ta proglaš, jaz znam, kje je bil tiskan, daje več znam, vem kdo ga je dal tiskati, vem, da je društvo, ki dela za revolucijo, daje celo v dvorskih krogih, v bližini Vašega Veličanstva se nahajajo člani tega društva."

Nekaj kasneje je stopil car s Sipjaginom v plesno dvorano; bil je videti dobre volje.

Sipjagin gre k generalu Dragomirovu, prime ga za roko in gre z njim skozi dvorano v stransko sobo. V koto sedeta, prizga se iščigaretne in minister začne govoriti:

"Važno poročilo imam za Vas, ki mi ga je poveril car!"

"Cas ve, da more razpolagati z menom," odgovori pokorno general.

"Ne bojte se, Veličanstvo", nadojuje minister, "kako bi mogel jahati za Vaš življenje, ko nabi ni s svoje."

Car umirjen vsele te izjave reče: "Povejte mi, kaj veste o stvari!"

Car prebledi; hotel je vstati raz stol, pa vsele razburjenja ni mogel.

"Ne bojte se, Veličanstvo", nadojuje minister, "kako bi mogel jahati za Vaš življenje, ko nabi ni s svoje."

Car umirjen vsele te izjave reče: "Povejte mi, kaj veste o stvari!"

Car prebledi; hotel je vstati raz stol, pa vsele razburjenja ni mogel.

"Ne bojte se, Veličanstvo", nadojuje minister, "kako bi mogel jahati za Vaš življenje, ko nabi ni s svoje."

Car umirjen vsele te izjave reče: "Povejte mi, kaj veste o stvari!"

Car prebledi; hotel je vstati raz stol, pa vsele razburjenja ni mogel.

"Ne bojte se, Veličanstvo", nadojuje minister, "kako bi mogel jahati za Vaš življenje, ko nabi ni s svoje."

Car umirjen vsele te izjave reče: "Povejte mi, kaj veste o stvari!"

Car prebledi; hotel je vstati raz stol, pa vsele razburjenja ni mogel.

"Ne bojte se, Veličanstvo", nadojuje minister, "kako bi mogel jahati za Vaš življenje, ko nabi ni s svoje."

Car umirjen vsele te izjave reče: "Povejte mi, kaj veste o stvari!"

Car prebledi; hotel je vstati raz stol, pa vsele razburjenja ni mogel.

"Ne bojte se, Veličanstvo", nadojuje minister, "kako bi mogel jahati za Vaš življenje, ko nabi ni s svoje."

Car umirjen vsele te izjave reče: "Povejte mi, kaj veste o stvari!"

Car prebledi; hotel je vstati raz stol, pa vsele razburjenja ni mogel.

"Ne bojte se, Veličanstvo", nadojuje minister, "kako bi mogel jahati za Vaš življenje, ko nabi ni s svoje."

Car umirjen vsele te izjave reče: "Povejte mi, kaj veste o stvari!"

Car prebledi; hotel je vstati raz stol, pa vsele razburjenja ni mogel.

"Ne bojte se, Veličanstvo", nadojuje minister, "kako bi mogel jahati za Vaš življenje, ko nabi ni s svoje."

Car umirjen vsele te izjave reče: "Povejte mi, kaj veste o stvari!"

Car prebledi; hotel je vstati raz stol, pa vsele razburjenja ni mogel.

"Ne bojte se, Veličanstvo", nadojuje minister, "kako bi mogel jahati za Vaš življenje, ko nabi ni s svoje."

Car umirjen vsele te izjave reče: "Povejte mi, kaj veste o stvari!"

Car prebledi; hotel je vstati raz stol, pa vsele razburjenja ni mogel.

"Ne bojte se, Veličanstvo", nadojuje minister, "kako bi mogel jahati za Vaš življenje, ko nabi ni s svoje."

Car umirjen vsele te izjave reče: "Povejte mi, kaj veste o stvari!"

Car prebledi; hotel je vstati raz stol, pa vsele razburjenja ni mogel.

"Ne bojte se, Veličanstvo", nadojuje minister, "kako bi mogel jahati za Vaš življenje, ko nabi ni s svoje."

Car umirjen vsele te izjave reče: "Povejte mi, kaj veste o stvari!"

Car prebledi; hotel je vstati raz stol, pa vsele razburjenja ni mogel.

"Ne bojte se, Veličanstvo", nadojuje minister, "kako bi mogel jahati za Vaš življenje, ko nabi ni s svoje."

Car umirjen vsele te izjave reče: "Povejte mi, kaj veste o stvari!"

Car prebledi; hotel je vstati raz stol, pa vsele razburjenja ni mogel.

"Ne bojte se, Veličanstvo", nadojuje minister, "kako bi mogel jahati za Vaš življenje, ko nabi ni s svoje."

Car umirjen vsele te izjave reče: "Povejte mi, kaj veste o stvari!"

Car prebledi; hotel je vstati raz stol, pa vsele razburjenja ni mogel.

"Ne bojte se, Veličanstvo", nadojuje minister, "kako bi mogel jahati za Vaš življenje, ko nabi ni s svoje."

Car umirjen vsele te izjave reče: "Povejte mi, kaj veste o stvari!"

Car prebledi; hotel je vstati raz stol, pa vsele razburjenja ni mogel.

"Ne bojte se, Veličanstvo", nadojuje minister, "kako bi mogel jahati za Vaš življenje, ko nabi ni s svoje."

Car umirjen vsele te izjave reče: "Povejte mi, kaj veste o stvari!"

Car prebledi; hotel je vstati raz stol, pa vsele razburjenja ni mogel.

"Ne bojte se, Veličanstvo", nadojuje minister, "kako bi mogel jahati za Vaš življenje, ko nabi ni s svoje."

Car umirjen vsele te izjave reče: "Povejte mi, kaj veste o stvari!"

Car prebledi; hotel je vstati raz stol, pa vsele razburjenja ni mogel.

"Ne bojte se, Veličanstvo", nadojuje minister, "kako bi mogel jahati za Vaš življenje, ko nabi ni s svoje."

Car umirjen vsele te izjave reče: "Povejte mi, kaj veste o stvari!"

Car prebledi; hotel je vstati raz stol, pa vsele razburjenja ni mogel.

"Ne bojte se, Veličanstvo", nadojuje minister, "kako bi mogel jahati za Vaš življenje, ko nabi ni s svoje."

Car umirjen vsele te izjave reče: "Povejte mi, kaj veste o stvari!"

Car prebledi; hotel je vstati raz stol, pa vsele razburjenja ni mogel.

"Ne bojte se, Veličanstvo", nadojuje minister, "kako bi mogel jahati za Vaš življenje, ko nabi ni s svoje."

Car umirjen vsele te izjave reče: "Povejte mi, kaj veste o stvari!"

Car prebledi; hotel je vstati raz stol, pa vsele razburjenja ni mogel.

"Ne bojte se, Veličanstvo", nadojuje minister, "kako bi mogel jahati za Vaš življenje, ko nabi ni s svoje."

Car umirjen vsele te izjave reče: "Povejte mi, kaj veste o stvari!"

Car prebledi; hotel je vstati raz stol, pa vsele razburjenja ni mogel.

"Ne bojte